

Õiguskantsler

Teie 24.01.2017 nr

Meie 10.03.2017 nr 7-5/170293/1701104

Lapsehoiuteenuse osutamise koht

Lugupeetud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole küsimustega lapsehoiuteenuse saamise võimaluste kohta. Täpsemalt kirjutasite, et [koolieelse lasteasutuse seaduse](#) (KELS) § 10 lg 1 alusel valla pakutavad lapsehoiud paiknevad kohtades, kuhu Teil pole võimalik mõistliku ajaga kohale jõuda, kuna kasutate liikumiseks ühistransporti. Soovisite selgitust, kas Teil on õigus valida muid lapsehoiuteenuse osutajaid peale nende, keda pakub vald.

Kuigi seadusega pole kohalikule omavalitsusele ette kirjutatud, kuidas ja millistest kriteeriumitest lähtuvalt tuleb lapsehoiuteenuse pakkuja valida, on oluline, et teenus oleks lapsevanematele reaalselt kättesaadav. Teenuse osutamine on näiline ja ega täida oma eesmärke, kui vanemal ei ole võimalik last lapsehoiudu mõistliku ajakuluga viia. Tuleb arvestada, et lapsehoiu eesmärgiks on aidata ühitada töö- ja pereelu. Tunde kestev lapse lapsehoiudu viimine ja toomine seda eesmärki ei täida. Lisaks võib igapäevase ajakuluka lapsehoiudu sõitmisega ohtu sattuda ka lapse heolu.

Lapsehoiuteenus on reguleeritud [sotsiaalhoolekande seaduses](#) (SHS), mille § 45² lg 1 järgi võimaldab kohaliku omavalitsuse üksus lapsehoiuteenust KELS § 10 lõike 1 alusel. SHS § 45¹ sätestab teenuse eesmärgi, milleks on toetada lapse hooldusõigust omava isiku või hooldaja toimetulekut või töötamist.

KELS § 10 lg 1 järgi võib valla- või linnavalitsus asendada pooleteise- kuni kolmeaastase lapse lasteaiakoha lapsehoiuteenusega üksnes vanema nõusolekul. Seega on Teil õigus taotleda lapsele kohta lasteaias ning kohalik omavalitsus on kohustatud lasteaiakoha tagama mõistliku aja jooksul¹. Kui Teie lapsele ei võimaldata kohta lasteaias mõistliku aja jooksul ja Te ei soovi lasteaiakoha asemel saada lapsehoiuteenust (nt kuna perel pole võimalik pakutavaid kohti kasutada), on Teil võimalik vaidlustada lasteaiakoha mittevaldamist [halduskohtus](#).

¹ Riigikohtu 19.03.2014 otsus asjas nr [3-4-1-66-13](#), p 38: „Praeguse asja puhul on oluline, et seadus näeb ette mõistliku menetlusaja põhimõtte. Sellest tulenevalt peab KOV andma lasteaiakoha mõistliku aja jooksul. Arvestades KELS § 1 lõikes 1 sätestatud lasteaiakoha lastehoiu funktsiooni, tuleb lasteaiakoha andmise menetluse mõistliku aja sisustamisel arvestada muuhulgas sellega, et lapsevanemad saaksid töö- ja pereelu ühitada.“

SHS-s puuduvad reeglid, millistest kriteeriumitest lähtuvalt peab kohalik omavalitsus lapsehoiuteenuse pakkuja välja valima. Seega on kohalikud omavalitsused suhteliselt vabad otsustama, milliste lapsehoiuteenuse pakkujate kaudu KELS § 10 lg 1 alusel teenust võimaldada. Kohalik omavalitsus võib teenuse pakkujad välja valida ka hankemenetluses ning ei pea võimaldama vanemal valida ükskõik millist lapsehoiuteenuse osutajat. Seda põhjusel, et lapsehoiuteenuse võimaldamine KELS § 10 lg 1 alusel tähendab kohalikule omavalitsusele rahalisi kulutusi ning vald võib ja peab teenuse rahalist aspekti arvestama.

Samas kehtivad ka KELS § 10 lg 1 alusel lapsehoiuteenuse võimaldamisele üldised sotsiaalteenuste osutamise nõuded, näiteks SHS § 3 p 6 nõue, et abimeetmed tagatakse isikule võimalikult kättesaadaval moel. Samuti tuleb kohalikul omavalitsusel kõigi otsuste tegemisel silmas pidada üldiseid avaliku võimu tegutsemise põhimõtteid, mh isikute võrdset kohtlemist ja proportsionaalsuspõhimõtet.

Saku valla kodulehel oleva [lapsehoiuteenust puudutava info](#) kohaselt annab vallavalitsus vanemale valida kolme kõige odavama kohahinna pakumise teinud lapsehoiu vahel. Kui neis vabu kohti pole, tuleb lapsevanema jaoks valikusse hinnalt järgmine lapsehoid. Seega lähtub vald koha jagamisel üksnes hinnast.

Eelnev tähendab, et kohalikul omavalitsusel tuleb lapsehoiuteenust pakkudes arvestada pere võimalusega pakutavat teenust reaalselt tarbida. Kohaliku omavalitsuse rahalised huvid on küll olulised ning neid tuleb arvestada, ent teenus ei tohi osutada üksnes rahalise huvi tõttu näiliseks ja kättesaamatuks.

Kui vald peaks tegema Teie taotluse alusel otsuse Teile lapsehoiu koha pakumise kohta, ent Teil pole mõistliku ajakuluga võimalik last sinna viia, võite uuesti õiguskantsleri poole pöörduda, et saaksime hinnata juba konkreetse juhtumi asjaolusid.

Veel küsisite, et kui Teil ei ole valla pakutavat lapsehoiuteenust võimalik kasutada, kas Teil oleks õigus Saku valla pakutavale koduse lapse toetusele. Saku valla pakutavaid sotsiaaltoetusi reguleerib Saku Vallavolikogu 17.03.2016 määrus nr 11 „[Saku valla sotsiaalhoolekandmise abi andmise kord](#)“. Selles määruses ei ole reguleeritud koduse lapse toetust. Koduse lapse toetus saaks olla nõ vabatahtlik kohaliku omavalitsuse toetus. Kohustust maksta sellist toetust ei tulene ühestki õigusaktist. Kui vald pole sellist toetust kehtestanud, pole võimalik ka seda toetust saada. Seda ka siis, kui vald peaks nt rikkuma oma kohustusi lasteaiakoha/lapsehoiukoha pakumisel. Nagu eespool öeldud, saab vallapoolse rikkumise korral pöörduda kas kohtusse või õiguskantsleri poole.

Loodan, et selgitustest on abi ning vald leiab Teie murele lahenduse.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Aigi Kivioja 6938428
Aigi.Kivioja@oiguskantsler.ee